

JINA:..... NAMBARI:.....DARASA:.....

TAREHE:.../.../..... MWALIMU:..... SAHIHI:.....

KISWAHILI KIDATO CHA NNE (FASIHI) @ MWIGO , SEPTEMBER, 2022

MUDA: SAA 3

(Fasihi Simulizi, Kigogo, Chozi la Heri, Tumbo lisiloshiba na Ushairi)

MAAGIZO

- Jibu maswali manne.
- Swali la kwanza ni la **LAZIMA**
- Chagua maswali **mengine** kutoka kila sehemu zilizobakia
- Hakikisha kurasa zote za karatasi hii zimepigwa chapa sawasawa na kuwa maswali yote yamo.
- Usijibu maswali mawili katika sehemu moja

SEHEMU	SWALI NA SEHEMU	ALAMA	ALAMA ZA MWANAFUNZI
A	FASIHI SIMULIZI	20	
B	KIGOGO	20	
C	CHOZI LA HERI	20	
D	TUMBO LISILOSHIBA	20	
E	USHAIRI	20	
JUMLA		80	

SEHEMU A: FASIHI SIMULIZI

SWALI LA LAZIMA

- (a) Taja hatua **tano** za kufanya utafiti (alama 5)
- (b) Eleza kwa hoja tano, umuhimu wa kushiriki kama njia ya kukusanya data. (al. 5)
- (c) Kikundi cha Tamasha Bora kiliwasilisha **maigizo** katika ukumbi wa shule yenu. Fafanua kwa hoja tano sababu za **uwasilishi wao kufanikiwa**. (alama 5)
- (d) Eleza msamiati ufuatao (alama 5)
- i) Ulumbi
 - ii) Mbazi
 - iii) Lakabu
 - iv) Matambiko
 - v) Rara nafsi

AU

Soma kifungu kifuatacho kisha ujibu

maswali

Lulu, mwanangu tulia,

Wiwi mtoto lala, mvua imekuja

Si uongo hata na miti huichangamkia

mvua, hakuna haja ya kuelezwa,

Lulu mwana tulia,

Wiwi mtoto lala, mvua imekuja.

(i) Tambua **kipera hiki** (alama 2)

(ii) Taja **sifa nne** za kipera hiki

(alama 4)

(iii), Eleza majukumu manne ya kipera hiki

(alama 4)

**SEHEMU B: TAMTHILIA
KIGOGO PAULINE KEA**

Jibu swali la 2 au la 3

2. 'Wewe ni popo: Kwa ndege hupo na kwa wanyama hupo.'

- a. Eleza **muktadha** wa dondoo hili. (al 4)
- b. Taja na ueleze **tamathali za usemi** katika dondoo hili. (al 4)
- c. Eleza **sifa sita** za msemaji wa maneno haya. (al 6).
- d. Huku ukitoa mifano sita mwafaka, fafania **maudhui ya usaliti** kama yalivyojitokeza katika tamthilia hii. (al 6)

Au

3. a. Kwa kutolea hoja kumi, onyesha matumizi ya **kinaya** ili kufanikisha **maudhui mbalimbali** katika tamthilia ya Kigogo. (al 10)

b. Jumuiya ya Sagamoyo inakumbwa na **udhalimu chungu nzima**.
Thibitisha kwa **hoja kumi**. (al 10)

SEHEMU C: RIWAYA
ASSUMPTA MATEI: CHOZI LA HERI

Jibu swali la 4 au la 5

4. Eleza ufaafu wa anwani “Chozi la Heri” (al20)

AU

5. “Kuukata mkono niliostahili kuubusu yalinifika ya kunifika”

- a) Eleza muktadha wa dondoo hili (Alama 4)
- b) Eleza tamathali ya usemi inavyojitokeza katika dondoo hili. (alama.2)
- c) Msiba huandamwa na msiba mwingine. Thibitisha kauli hii ukirejelea msemaji wa maneno kwenye dondoo (alama 4)
- d) Eleza jinsi haki za watoto zimekiukwa katika riwaya ya Chozi la Heri. (al.10)

SEHEMU D: HADITHI FUPI

Chokocho na Kayanda (Wah) *Tumbo Lisiloshiba na Hadithi Nyingine*

Jibu swali la 6 au la 7

6. Tulipokutana Tena Ingawa mimi nilikuwa kitoto cha miaka mitano, nilihisi siku ile ilikuwa mbaya kwangu.

(a) Fafanua muktadha wa dondoo hili. (alama 4)

(b) Eleza toni ya dondoo hili. (alama 2)

(c) Eleza sifa sita za mzungumzaji wa kauli hii. (alama 6)

(d) Fafanua umuhimu wa usimulizi wa mzungumzaji katika kuijenga hadithi ya Tulipokutana Tena. (alama 8)

Au

7. Huku ukirejelea hadithi ya Tumbo lisiloshiba na Shibe inatumaliza, Fafanua maudhui yaliyoonyeshwa kwenye mabano;

Tumbo lisiloshiba (ukiukaji wa haki.) (alama 10)

Shibe inatumaliza (ubadhirifu) (alama 10)

SEHEMU E: USHAIRI

8. Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali yanayofuata.

Binadamu hatosheki, ni kiumbe chenye zani, kweli mja hapendeki
Kwa kweli haaminiki, hila ameficha ndani, la wazi ni unafiki
Ukweliwe haafiki, njama zake zi moyoni, usimwone ni rafiki,
Mtu kuwa na tamaa, akitaka kiso chake, ni hatari kama nyoka.

Wenginea watakuua, wakiona una pesa, hata zikiwa kidogo
Hizo kwao ni maua, hupupiwa zikatesa, wakizifuata nyago
Hadi kwenye wako au, pasipo hata kupesa, walakukupa kisogo
Mtu kuwa tamaa, akitaka kiso chake, ni hatari kama nyoka.

Pindi kinunua kitu, hafurahi shaitani, bali tajawa chukizo
Mtu kiwa mtukutu, tanuna mtimani, kwato ako tekelezo
Tamko lake 'subutu', kuondoa tumaini, na kukuliza wazo
Mtu kuwa tamaa, akitaka kiso chake, ni hatari kama nyoka.

Aliye na taraghani, taabu kuishi naye, kazi yake kujidai
Takusema faraghani, alosema kiwa naye, kupendeza maadui
Hana faida nyumbani, ni mtu akichimbaye, mradi usitumai
Mtu kuwa na tamaa, akitaka kiso chake, ni hatari kama nyoka.

Kwa hakika ni baka, kumkirimu mchawi, aliyejaa uchoyo
Bahati ina hadaa, kukupa alo sodawi, aibarili rowoyo
Mipangayo kwake jaa, na nia ya ustawi, huwiza kuvunja kaniyo

Mtu kuwa na tamaa, akitaka kiso chake, ni hatari kama nyoka.

Ninacho changu kilio, ninalia sanasana, kinyesi nimetupiwa

Ningetoa azinio, lakini uwezo sina, kwa mazito kuambiwa

Ama nitimue mbio, fuadini ninanena, akilini nazuiwa

Mtu kuwa na tamaa, akitaka kiso chake, ni hatari kama nyoka.

a) Jadili **dhamira** ya shairi hili. (Alama 1)

b) Eleza sababu za mtungaji kulalamika katika shairi hili. (Alama 3)

c) Eleza **sifa** za shairi hili. (Alama 4)

d) Andika ubeti wa tatu katika **lugha tutumbi**. (Alama 4)

e) Taja na utoe mifano ya **mbinu za kimtindo** zilizotumika katika shairi hili.

(Alama 4)

f) Taja mbinu mbili alizotumia mshairi kutosheleza **mahitaji ya kiarudhi**.

(Alama 2)

2) Eleza maana ya msamiati ufuatao kama ulivyotumika katika shairi.

(Alama 2)

i) zani

ii) faraghani

9. Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali

Daima alfajiri na mapema

Hunipitia na jembe na

kotama Katika njia

iendayo Kondeni

Kama walivyofanya babuze
zamani;Nimuonapo huwa
anatabasamu Kama mtu aliye
na hamu

Kushika mpini na kutokwa
jasho Ili kujikimu kupata
malisho.

Anapotembea anasikiliza
Videge vya anga
vinavyotumbuiza Utadhani
huwa vimemngojea Kwa
usiku kucha kuja kumwimbia

Pia pepo baridi kumpepea

Rihi ya maua zikimtetea

Nao umande kumbusu

miguuni; Na miti yote

hujipinda migogo

Kumpapasa, kumtoa

matongo; Na yeye

kundelea kwa furaha

Kuliko yeyote ninayemjua

Akichekelea ha ha ha ha ha ha

.....Na mimi kubaki

kujiuliza

Kuna siri gani
inayomliwaza?
Au ni kujua au kutojua?
Furaha ya mtu ni furaha
gani?
Katika dunia inayomhini?
Ukali wa jua wamnyima
zao Soko la dunia lamkaba
koo;
Dini za kudhani zamsonga
roho
Ayalimia matumbo ya
waroho.
Kuna jambo gani
linalomridhisha?
Kama si kujua ni kutojua
Lait angalijua, laity angalijua!

- a) Eleza hali ya mzungumziwa katika shairi hili. (al.2)
- b) Huku ukitoa mifano, onyesha aina mbili za **uhuru wa kishairi** uliotumiwa katika shairi hili (al. 4)
- c) Fafanua aina tatu za **taswira** ukirejelea ubeti wa pili (al.3)
- d) **Maswali ya balagha** katika shairi hili yanasisitiza maudhui yapi? (al.2)
- e) Kwa kutoa mifano, bainisha vipengele vitatu vya **Kimtindo** katika shairi hili (alama3)

f) Eleza **toni** ya shairi hili (al. 2)

g) Bainisha **nafsineni** katika shairi hili (al. 1)

h) Eleza **sura** ya shairi hili (alama3)